

NALOGA 4106A

VEDENJSKE TEORIJE OSEBNOSTI

ČE MI DAŠ DENAR ZA KINO, BOM POSPRAVIL SOBO

1. V učniku preberi sklop o Vedenjskih teorijah osebnosti in Behaviorizmu ali vedenjski smeri.

- A. Zapiši glavne predstavnike vedenjskih teorij.
- B. Navedi značilnosti vedenjskih teorij in jih razloži:

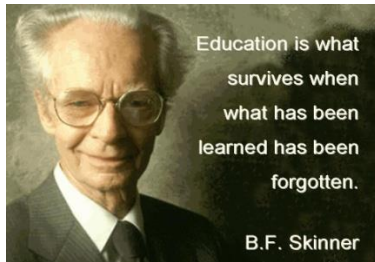
Značilnosti	Razlaga
S – R shema	
Raziskovalna metoda	

2. K vedenjskim teorijam sodijo določene oblike učenja, ki si jih usvojil v sklopu 70 urnega programa. Vsebino najdeš v učbeniku in na spletu (Jazon) v poglavju/zavihku Učenje in pomnjenje.

Ker že poznaš nekatere eksperimente in pomen dražljajev ter odzivov, so navedbe situacij v preglednici za preverjanje:

A. Klasično pogojevanje – izpolni preglednico:

Navedba situacije	Opis situacije	Brezpogojni dražljaj	Brezpogojni odziv	Pogojni dražljaj	Pogojni odziv
Eksperiment, Pavlov , pes					
Eksperiment, Watson, mali Albert					
Učenje higienskih navad					
Izkušnje pri zobozdravniku					
Spraševanje za oceno					

(Vir: <http://freedomoutpost.com/2013/06/soviet-education-americans-preparing-children-for-virtual-world-classrooms/>)

B. Instrumentalno (operantno) pogojevanje

3. Tine moti pouk. Vsakič, ko med poukom vrže radirko na tla, se Klara zasmee. Klara mu je všeč. Učiteljica ga jezno opozori, naj neha motiti pouk.

- A. Poskušajte ugotoviti, kaj bo Tine naredil. Možnosti je več, zato vsako pojasnite. Pozorni bodite tudi na posledice za Tineta, če ne bo prenehal z nezaželenim vedenjem.
- B. Kako te posledice vplivajo na odnos med učiteljico in Tinetom? Odgovor pojasni.
- C. Kako na odnos med Tinetom in sošolci? Odgovor pojasni.
- D. Kako na odnos med Tinetom in Klaro? Odgovor pojasni.

4. Če želimo doseči pozitivno spremembo vedenja pri učencu, ki mora narediti nalogo, a se mu ne da, lahko uporabimo *Premackov princip*. Premack je eksperimentalno dokazal, da želeno vedenje narašča, če vedenje z manjšo verjetnostjo pojavljanja povežemo z vedenjem z večjo verjetnostjo pojavljanja. Starši pogosto rečejo: » Ko boš naredil nalogo, boš lahko odšel na igrišče.« Strokovnjaki opozarjajo na vrstni red pojavljanja vedenja. Če vedenje z večjo verjetnostjo pojavljanja predhodi vedenju z manjšo verjetnostjo pojavljanja, se v praksi zgodi, da ne povečuje želene oblike vedenja in nima funkcije ojačevanja (povzeto po Kazdin, 1984, v Ribič Hederih, 2007).

Primer:

- Najprej naredi nalogo, potem greš na trening. – večja verjetnost, da bo naloga narejena
 - Najprej grem na trening, bom potem naredil nalogo. - manjša verjetnost, da bo naloga narejena
- A. Na primeru iz svojega življenja opiši, kako ti je uspelo opraviti neko obveznost po vzoru prvega primera in kdaj ti ni uspelo, ker se je izgubila učinkovitost podkrepitve.

5. Starši preberejo strokovne nasvete, kako naj pri otroku preprečujejo neprimerno vedenje, ne da bi ga fizično kaznovali. Strokovnjaki svetujejo, da naj otroka kaznujejo tako, da mu prepovedo gledati televizijo. Starši se odločijo, da bodo nasvet upoštevali. Čez nekaj časa ugotovijo, da njihov otrok še vedno izvaja isto vrsto neprimerne vedenja.

A. Pojasnite, zakaj ta oblika kaznovanja ni učinkovita za vse otroke.

B. Ugotovi, kako so tvoji starši dosegli, da nisi izvajal nedovoljenega vedenja.

6. Skinner je naredil veliko eksperimentov z živalmi. Preberi snov o instrumentalnem pogojevanju v sklopu Učenje in pomnjenje in preglej nalogo na spletni povezavi Jazon za 70 ur Učenje in pomnjenje ali si pogledaj katerega od eksperimentov na youtube, npr. http://www.youtube.com/watch?v=l_ctUqjlrHA. Strokovno izražanje in simbole poznaš, saj si rešil nalogo Klasično pogojevanje 1 .

A. Opiši enega od eksperimentov.

B. Predstavnikom vedenjskih teorij so očitali, da rezultate z eksperimentov na živalih posplošujejo na vzgojo otrok. Razloži, pri katerih oblikah vedenja ti očitki držijo in pri katerih ne držijo.

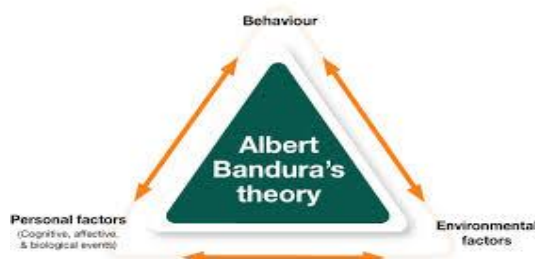
7. Thorndike se je tudi ukvarjal s preučevanjem vedenja pri živalih. Znan je njegov problemski zaboje. Mačke so morale izvesti odziv vlečenja vrvice znotraj zaboja, da so sprostile zapah na vratih, kar jim je omogočilo izhod. Pri več ponavljanjih se je izkazalo, da se čas za izhod skrajšuje (po Hill, 2001, str. 153).

Poiščete lahko tudi posnetke mišk, ki iščejo pot iz labirinta. Z več ponavljanji (večkrat kot so v labirintu) se zmanjšuje število napak (tekanje po slepih rovih). Ko pridejo iz labirinta, dobijo hrano.

Ta način učenja imenujemo tudi učenje s poskusi in napakami.

A. Pojasni, zakaj se ta oblika učenja uvršča med instrumentalno pogojevanje.

Modelno učenje

(Vir: <http://www.careers.govt.nz/educators-practitioners/career-practice/career-theory-models/banduras-theory/>)

8. Banduro uvrščamo med predstavnike vedenjskih teorij le po delih iz prvih let njegovega raziskovanja. Znani so eksperimenti z lutko Bobo. Poglej si nalogo s ciljem 5103, kjer je razložen proces sprejemanja socialnih vlog s pomočjo modelnega učenja.
- A. Razmisli, ali je imitacija vedenja isto kot modelno učenje. Pojasni.
 - B. Opiši primere, ko otroci posnemajo določeno obliko vedenja, čeprav je družbeno nezaželeno, npr. kajenje, preklinjanje, pomanjkljivo oblačenje, vikend pijačevanja.
 - C. Pojasni moč skupine socialnega okolja v odnosu do groženj, kaznovanja. Kaj vse vpliva na otrokov odziv/vedenje?
 - D. Navedi primere vedenj, v katerih se prepozna, da je posameznik slabo presodil ustreznost nekaterih ravnanj v določeni situaciji ali pa je vedenje prevzel kar avtomatično, brez razmišljanja.
 - E. Na konkretnem primeru ugotovi, kaj si se koristnega naučil od vrstnikov, kaj pa nezaželenega.
 - F. Razloži, kako bi se dalo na primeren način upreti vzorcem vedenj, ki so družbeno nesprejemljivi.
9. Razmisli o pomenu vedenjskih teorij
- A. Kritično presodi uporabnost vedenjskih razlag pri vzgoji otrok. Izpostavi prednosti in pomanjkljivosti.
10. Presodi, s katerimi teorijami se povezujejo in dopolnjujejo vedenjske teorije.
- A. Presojeno napiši in jo utemelji.
11. Verjetno poznaš izjavo, da » vzgoja otrok ne bi smela biti dresura«.
- A. Kritično jo presodi
12. Poglej posnetek Skinnerjevega programiranega učenja
<http://www.youtube.com/watch?v=jTH3ob1IRFo>.
- A. Ugotovi, zakaj se ta vrsta učenja uvršča med instrumentalno pogojevanje.
 - B. Poskušaj ugotoviti, pri katerih nalogah bi bil danes učinkovit tak način učenja.

Standard znanja	
Rdeče	Minimalne zahteve, ki so pogoj za oceno 2.
Modro	Temeljne zahteve, ki so pogoj za oceno 3 ali 4.
Zeleno	Višje zahteve, ki so pogoj za oceno 4 ali 5.